

МЕТОДОЛОШКИ ДОКУМЕНТ

СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ 2011 (Анекси I-IV)

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Босна и Херцеговина
Bosnia and Herzegovina

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине
Agency for Statistics of
Bosnia and Herzegovina

Сарајево, 2013.

Издаје: Агенција за статистику
Босне и Херцеговине,
Сарајево, Зелених беретки 26

Одговара: Зденко Милиновић, директор

Припремили: Тима Карачић, Јасна Хаџић, Миа Шимовић,
Бојана Цицовић, Ален Мргуд

Лектор: Амра Капетановић

**Дизајн и
прелом:** Дражен Харун Салихагић

Штампа: Avery d.o.o.

Молимо кориснике публикације да приликом употребе података обавезно наведу извор.
Users are kindly requested to refer to the data source.

ПРЕДГОВОР

У складу са Планом публикавања Агенција за статистику БиХ презентује методолошки документ „Структурне пословне статистике 2011 Анекси I-IV, Босна и Херцеговина“.

Главна сврха овог документа је да на једном мјесту опише поједине фазе процеса спровођења статистичких истраживања и производње резултата. Поред описа појединих фаза процеса, описани су основни аспекти квалитета статистичких података.

У овом документу је представљен статистички систем и детаљне информације о истраживању (обухват истраживања, методе основног прикупљања података и производња резултата, начин мјерења квалитета и дисеминација података, као и планирана побољшања у производњи структурних пословних статистика) на основу којег се производе варијабле и индикатори за Анексе I-IV из ЕУ Regulative 295/2008. Развојем статистичког система и процеса изградње метаподатака овај документ ће бити саставни дио метаподатака са циљем презентовања не само статистичких резултата већ и детаљне методологије, показатеља квалитета презентованих резултата и унапређења која се предузимају у погледу метода прикупљања података и производње резултата.

Развој структурних пословних статистика се одвијао кроз пројекте помоћи статистичком систему Босне и Херцеговине спровођењем два Пилот истраживања. Прво Пилот истраживање спроведено за 2007. годину није било базирано на Статистичком пословном регистру и представљено је у публикацији „Пословне статистике – Планирање нових структурних пословних истраживања у БиХ“. Даљи развој Структурних пословних статистика је спровођење Пилот истраживања за 2009. годину са циљем додатног оспособљавања статистичара за спровођење истраживања и побољшање методологије. Истраживање се базирало на подацима Статистичког пословног регистра (припрема оквира и избор узорка). Резултати тог Пилот истраживања су презентовани у методолошком документу „Структурне пословне статистике – Пилот истраживање за 2009. годину“. У публикацији су презентовани инструменти за спровођење истраживања, припрема оквира и избор узорка, организација спровођења истраживања, контрола и анализа података и процјена тотала.

У процесу припреме и саме реализације Пилот истраживања Структурних пословних статистика у пуној мјери су се поштовали захтјеви основне ЕУ Regulative 295/2008 у овој области статистике у циљу пуне хармонизације са европским стандардима.

Потпуна имплементација структурних пословних статистика одвија се постепено до потпуне имплементације ЕУ Regulative 295/2008 у статистички систем Босне и Херцеговине. Структурне пословне статистике које су произведене за 2010. и 2011. потпуно су усклађене у погледу дефиниција варијабле и индикатора. Предстоји усклађивање у погледу обухвата статистичких јединица, односно проширење обухвата на све јединице тржишне производње. Истраживање структурних пословних статистика предузећа за 2012. годину ће обухватити сва предузећа тржишне производње, а предузетници ће бити укључени кад се стекну услови за њихово укључивање.

Директор
Зденко Милиновић

БиХ	-	Босна и Херцеговина
БХАС	-	Агенција за статистику Босне и Херцеговине
ФЗС	-	Федерални завод за статистику
РЗС РС	-	Републички завод за статистику Републике Српске
ФБиХ	-	Федерација Босне и Херцеговине
РС	-	Република Српска
БДБиХ	-	Брчко дистрикт БиХ
ЕУ	-	Европска Унија
СПС	-	Структурне пословне статистике
SBS	-	Structural Business Statistics
СПР	-	Статистички пословни регистар
EU CPA 2008	-	Европска Класификација производа по дјелатностима
КПД БиХ 2010	-	Класификација производа по дјелатностима Босне и Херцеговине 2010
EU NACE Rev 2	-	Европска Класификација економских дјелатности
КД БиХ 2010	-	Класификација дјелатности Босне и Херцеговине 2010
CPC Ver.2	-	Централна класификација производа Уједињених нација
EU NUTS	-	Европска Класификација територијалних јединица за статистику
LAU	-	Локална административна јединица
УИО	-	Управа за индиректно опорезивање БиХ
ЕС	-	Европска комисија
ПДВ	-	Порез на додану вриједност

СКРАЋЕНИЦЕ

САДРЖАЈ

Предговор	3
Скраћенице	4
Садржај	5
1. СТАТИСТИЧКИ СИСТЕМ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	7
1.1. Институције	7
1.1.1 Назив и сједиште надлежних институција	7
1.1.2 Одговорност за структурне пословне статистике	7
1.1.3 Лица одговорна за структурне пословне статистике	7
1.2. Правни основ	8
1.2.1 Статистички закони	8
1.2.2 Право за прикупљање података	8
1.2.3 Обавеза предузећа да одговоре на статистичке упитнике	9
1.2.4 Обавеза заштите повјерљивих података	9
1.2.5 Право приступа административним подацима	10
1.2.6 Програмирање и планирање послова	11
1.3. Класификације које се користе у БиХ и ентитетима	11
1.3.1 Класификација економских дјелатности	11
1.3.2 Регионална класификација	13
1.3.3 Класификација производа по дјелатностима (КППД БиХ 2010)	14
1.3.4 Друге класификације	14
1.4. Статистичке јединице	14
1.5. Статистички пословни регистар (СПР)	15
1.5.1 Опште информације о СПР-у	15
1.5.2 Обухват популације у СПР-у	18
1.5.3 Садржај записа у СПР-у	19
1.5.4 Ажурирање СПР-а	21
2. СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ (СПС) - Анекси I - IV	23
2.1. Опште информације о структурним пословним статистикама	23
2.2. Обухват података	25
2.3. Информације прикупљене на нивоу јединице посматрања	26
2.4. Метода примарног прикупљања података	39
2.5. Поступци компилације	41
2.6. Квалитет	43
2.7. Дисеминација	45
2.8. Трансмисија података Еуростату	46

1. СТАТИСТИЧКИ СИСТЕМ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1.1. Институције

1.1.1. Назив и сједиште надлежних институција

У складу са административним уређењем и Законом о статистици Босне и Херцеговине постоје три службене статистичке институције у Босни и Херцеговини:

- Агенција за статистику Босне и Херцеговине (БХАС), смјештена у Сарајеву, одговорна за производњу статистике на нивоу Босне и Херцеговине;
- Федерални завод за статистику Федерације Босне и Херцеговине (ФЗС) смјештен у Сарајеву, одговоран за производњу статистике за ниво ентитета - Федерација Босне и Херцеговине;
- Републички завод за статистику Републике Српске (РЗСРС), смјештен у Бањалуци, одговоран за производњу статистике за ниво ентитета - Република Српска.

Агенција за статистику Босне и Херцеговине у свом саставу има Подружницу смјештену у Брчком, која је суодговорна за производњу статистике за Брчко дистрикт БиХ (БДБиХ).

1.1.2. Одговорност за структурне пословне статистике

- Одсјек структурних пословних статистика у Агенцији за статистику БиХ и Подружница Агенције у Брчко дистрикту БиХ
- Сектор економских статистика у Републичком заводу за статистику Републике Српске
- Сектор пословних статистика у Федералном заводу за статистику Федерације БиХ

Одговорност Одсјека структурних пословних статистика у Агенцији за статистику је припрема методолошког оквира и техничке основе за истраживање, координација ентитетских завода, производња, публикавање и презентовање резултата за Босну и Херцеговину. Ентитетске статистике су одговорне за спровођење истраживања (прикупљање података, контролу, уређивање) према заједничком плану активности за истраживање, као и за производњу и публикавање резултата за ниво ентитета.

1.1.3. Лица одговорна за структурне пословне статистике

Агенција за статистику Босне и Херцеговине:

Тима Карачић
Бојана Цицовић
Миа Шимовић

Телефонски број (+387) 33 204 725

Е-mail адресе tima.karacic@bhas.ba; bojana.cicovic @bhas.ba; mia.simovic@bhas.ba

**Федерални завод за статистику
Федерације Босне и Херцеговине:**

Алма Чолпа
Аида Љуца

Телефонски број
(+387) 33 206 452

E-mail адреса
almac@fzs.ba
aidalj@fzs.ba

**Републички завод за статистику
Републике Српске:**

Слађана Никић
Даница Бабић

Телефонски број
(+387) 51 332 754

E-mail адреса
sladjana.sebez@rzs.rs.ba
danica.babic@rzs.rs.ba

1.2. Правни основ

1.2.1. Статистички закони

Према Закону о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 26/04 и 42/04) Агенција за статистику је одговорна за производњу статистика у складу са ЕУ стандардима. Споразумом о примјени јединствених методологија и јединствених стандарда при изради статистичких података Босне и Херцеговине (потписан 10.11.2005. године, на основу Одлуке Високог представника и Закона о статистици БиХ) прописана је обавеза статистичким институцијама да у производњи статистичких података примјењују јединствене методологије и јединствене стандарде.

Закон о статистици у Федерацији Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације БиХ”, број 63/03) и Закон о измјени и допуни закона о статистици у Федерацији Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације БиХ”, број 9/09) и Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03) су усклађени са Законом о статистици Босне и Херцеговине.

1.2.2. Право за прикупљање података

Прикупљање података се врши у ентитетским заводима за статистику и Подружници Агенције за статистику (Брчко дистрикт БиХ).

Чланом 8, став 2, алинеја е) Закона о статистици БиХ дефинисано је да:

Агенција прикупља, обрађује и дистрибуише статистичке податке Босне и Херцеговине у складу са међународно прихваћеним стандардима, а на основу података које **доставе ентитетски заводи**, односно података које непосредно прикупи Агенција. У те сврхе, Агенција може (и) прикупљати статистичке податке од било које статистичке јединице у ентитетима ако то сматра неопходним за обављање својих функција утврђених овим законом; и (ии) прикупљати податке за своје функције утврђене овим Законом од институција Босне и Херцеговине, правних лица на државном нивоу, међународних организација које дјелују на територији Босне и Херцеговине и фирми у власништву или под контролом страних лица.

Чланом 8, став 2, алинеја ф) Закона о статистици БиХ дефинисано је да:

Агенција када је то неопходно за компилацију статистичких података на нивоу Босне и Херцеговине, захтјева од ентитетских завода да обезбиједе податке на нивоу појединачних статистичких јединица, који могу укључивати повјерљиве податке у складу са овим законом и повјерљиве податке у складу са ентитетским законима.

Чланом 3. Споразума о примјени јединствених методологија и стандарда је дефинисано:

У реализацији својих активности статистичке институције БиХ су дужне користити статистичке стандарде, методологије, класификације и номенклатуре прописане од стране Агенције у складу са стандардима Европске Уније и међународним стандардима. У изради статистичких стандарда, методологија, класификација и номенклатура, активно судјелује Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Републички завод за статистику Републике Српске и Федерални завод за статистику. Прописивањем статистичких стандарда од стране Агенције за статистику БиХ, престају да важе одговарајући статистички стандарди кориштени на било којем нивоу територијалне организације Босне и Херцеговине.

1.2.3. Обавеза предузећа да одговоре на статистичке упитнике

Чланом 43. Закона о статистици у ФБиХ и Чланом 8. Закона о статистици РС прописано је да су извјештајне јединице дужне ентитетским заводима и овлашћеним органима за послове статистике или лицима које су они овластили, у одређеном року без накнаде и у прописаној форми, дати потпуне и тачне податке о појавама које су утврђене као предмет статистичких истраживања и омогућити им провјеравање датих података.

Чланом 31. Закона о статистици БиХ дефинисано је:

Статистичка јединица (осим ентитетских завода) која на писмени захтјев Агенције свјесно даје погрешне или нетачне податке који су неопходни за испуњавање Програма, сматра се кривом за дјела кажњива новчаном казном чији износ не прелази 5.000 КМ или затворском казном у максималном трајању од двије године, односно комбинованом новчаном и затворском казном.

Новчане казне прописане су и ентитетским законима о статистици за извјештајне јединице за прекршај ако не доставе тражене податке у садржају и у одређеном року, односно не допуне исказане податке у складу са упутствима и у датим роковима и ако доставе непотпуне или нетачне податке или онемогуће провјеравање података.

1.2.4. Обавеза заштите повјерљивих података

Обавеза заштите повјерљивих података у Закону о статистици БиХ дефинисана је са пет чланова:

Члан 19, став 3.

Повјерљиви подаци прикупљени у статистичке сврхе не смију се користити у друге сврхе, осим ако то није прописано другачије овим законом.

Члан 23.

Подаци који су прикупљени, обрађени и похрањени у сврху израде статистичких података Босне и Херцеговине сматрају се повјерљивим ако је путем тих података могуће непосредно или посредно идентификовати статистичке јединице, чиме се откривају појединачни подаци.

1. Статистичка јединица се непосредно идентификује путем назива и адресе, односно путем званично додијељеног или општепознатог идентификационог броја.
2. Посредна идентификација је могућност утврђивања идентитета статистичке јединице путем дедукције на основу података који нису наведени у ставу 2. овог члана. Како би се утврдило да ли се статистичка јединица може посредно идентификовати, узети ће се у обзир све мјере које се на разуман начин могу користити да би се идентификовала споменута статистичка јединица.

Члан 25, став 2.

Ентитетски заводи су обавезни да достављају Агенцији све податке које Агенција сматра потребним за израду статистичких података Босне и Херцеговине у смислу овог закона. Ентитетски заводи су обавезни да Агенцији доставе повјерљиве податке ако Агенција сматра да је то потребно за унапређење података и квалитет који статистички подаци Босне и Херцеговине морају задовољити.

Члан 26.

1. Статистички подаци Босне и Херцеговине се не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Групе се састоје од најмање три јединице, а удио једне јединице у групи не смије прећи 85%.
2. Одступања од става 1. се односе на податке о економској ситуацији прикупљене од предузећа и других привредних субјеката, као и податке о животној средини. Ови подаци могу се дистрибуисати, чак и ако резултати не задовољавају услове групе из става 1. овог члана, када Агенција утврди да је то неопходно како би се обезбиједили битни основни подаци и под условом да статистички програм предвиђа дистрибуцију таквих података.

Члан 29, став 1.

Приликом обављања својих задатака утврђених овим законом, Агенција за статистику Босне и Херцеговине дјелује у складу са Законом о заштити личних података Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 32/01).

Закони о статистици у ентитетима су прописали да се прикупљени подаци користе искључиво у статистичке сврхе и не смију се презентовати подаци који на било који начин откривају појединачне податке.

1.2.5. Право приступа административним подацима

Чланом 8, став 2. алинеја е) Закона о статистици БиХ, дефинисано је да:

Агенција прикупља, обрађује и дистрибуише статистичке податке Босне и Херцеговине у складу са међународно прихваћеним стандардима, а на основу података које доставе ентитетски заводи, односно података које непосредно прикупи Агенција. Уте сврхе, Агенција може (и) прикупљати статистичке податке од било које статистичке јединице у ентитетима ако то сматра неопходним за обављање својих функција утврђених овим законом; и (и) прикупљати податке за своје функције утврђене овим законом од институција Босне и Херцеговине, правних лица на државном нивоу, међународних организација које дјелују на територији Босне и Херцеговине и фирми у власништву или под контролом страних лица.

Тренутно Агенција за статистику нема приступа административним подацима од Управе за индиректно опорезивање (УИО) (ПДВ пријава), као ни подацима завршних рачуна (Биланс успеха и Биланс стања) које прикупљају и обрађују информатичке агенције у ентитетима. У току је измјена Закона о индиректном опорезивању којим би се створиле законске претпоставке за приступ индивидуалним подацима из ПДВ пријава.

Републички завод за статистику РС-а има приступ завршним рачунима, а Федерални завод за статистику ФБиХ тек треба да регулише размјену података са финансијско-информатичком агенцијом која прикупља и обрађује податке из завршних рачуна.

1.2.6. Програмирање и планирање послова**Важећи програмски и плански документи**

Статистички програм Босне и Херцеговине за период 2009 -2012. и годишњи планови рада (План за 2012). Одлука Савјета министара о усвајању Статистичког програма Босне и Херцеговине за период 2009-2012, објављена је у „Службеном гласнику БиХ“, број 19/09.

У припреми је нови Статистички програм Босне и Херцеговине за период 2013 – 2017.

Статистички програми и годишњи планови рада ентитета се усаглашавају са Статистичким програмом Босне и Херцеговине, односно са годишњим плановима рада Агенције за статистику.

1.3. Класификације које се користе у БиХ и ентитетима**1.3.1. Класификација економских дјелатности****Назив класификације дјелатности која је у употреби**

У статистичким институцијама у БиХ у 2012. години у употреби је Класификација дјелатности БиХ (КД БиХ 2010).

Датум креирања, објављивања и ступања на снагу

На основу чл. 6. и 9. Закона о класификацији дјелатности у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, бр. 76/06, 100/08 и 32/10), Агенција за статистику БиХ, донијела је Одлуку о класификацији дјелатности БиХ 2010, која је објављена у “Службеном гласнику БиХ” број 47/10 од 8. 6. 2010. године. Одлука се примијењује од 1. јануара 2011. године. Свим раније регистрованим предузећима у Статистичком пословном регистру (СПР) додјељене су и шифре дјелатности из нове КД БиХ 2010. Предузећима основаним након 1. јануара 2011. у СПР се додјељује и претпостављена шифра из старе класификације. Двије шифре дјелатности, стара и нова биће оперативне у СПР-у и користиће се за статистичке обраде све док историјски подаци за сва статистичка подручја не буду преведени према КД БиХ 2010. Завршетак активности на имплементацији КД БиХ 2010 у сва статистичка подручја, треба завршити прије почетка 2015.

Упоредивост КД БиХ 2010 са ЕУ - NACE

Класификација дјелатности БиХ 2010 је израђена на основу Статистичке класификације економских дјелатности у Европској унији NACE Rev. 2 (Statistical Classification of Economic Activities in the European Community - Revision 2.). Методологија за статистичку примјену КД БиХ је у потпуности усклађена са прописима ЕУ (European Parliament and Council Regulation No 1893/2006 of 20/12/2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2). КД БиХ 2010 нема додатног рашчлањивања на петој цифри, те је њена структура идентична структури NACE Rev. 2. Обзиром да је NACE Rev. 2 много детаљнија од NACE Rev. 1.1, те да на нивоу разреда има 615 категорија, три БиХ статистичке институције (уз консултацију са осталим релевантним БиХ и ентитетским институцијама) усагласиле су да најнижи ниво КД БиХ 2010 буде ниво разреда, исто као и у NACE Rev.2.

Метода класификовања (разврставања) по дјелатностима

Подаци о приходима и броју запослених пословног субјекта се користе за потребе класификовања у главну и споредне дјелатности.

По завршетку поступка регистрације код надлежног органа (суд, министарство, општина) којим се добија одобрење за обављање одређене/их дјелатности на одређеном територију, на начин и под условима прописаним законом, пословни субјекти подносе пријаву за разврставање по дјелатностима надлежном ентитетском заводу за статистику и Подружници Агенције у Брчко дистрикту БиХ.

Код једноставних случајева, када пословни субјект обавља само једну економску дјелатност, главна дјелатност пословног субјекта се одређује разредом КД БиХ 2010, који описује ту дјелатност. Ако пословни субјект обавља више дјелатности, разврстава се у одговарајући разред класификације према главној (претежној) дјелатности, односно у дјелатност из које остварује највећи дио укупних годишњих прихода или у којој запошљава највећи број радника.

Пословни субјект сам даје приједлог за прво разврставање у одговарајући разред класификације, а уколико, према рјешењу о упису у судски регистар или рјешењу органа које води посебан регистар може обављати више дјелатности, тада даје приједлог главне (претежне) дјелатности.

Јединице регистра се класификују независно једна од друге. Јединице у саставу пословног субјекта требају се класификовати према њиховој властитој дјелатности. Дјелатност јединица у саставу одређује се према врсти производа које јединица производи, односно према врсти услуга које јединица обавља, мада је, у великом броју случајева, она идентична главној дјелатности матичног пословног субјекта.

Промјену дјелатности пословни субјекти могу извршити подношењем захтјева за промјену дјелатности.

Постојање временских серија по новој КД БиХ 2010

Редовна производња Структурних пословних статистика је заснована на КД БиХ 2010 а подаци су расположиви за 2010. и 2011. годину.

Планирано је да се од 2013. за велики број статистичких индикатора обрада врши према новој класификацији КД БиХ 2010. Буџет историјских података извршиће се уназад до 2005. године, гдје год постоје серије података. За новије статистичке податке серије биће прерачунате уназад до прве године редовне производње и публикавања предметне статистике.

1.3.2. Регионална класификација

Назив класификације и ниво класификовања

Не постоји подјела БиХ територија на хијерархијске регије у складу са захтјевима из EU NUTS класификације просторних јединица за статистику (Nomenclature des unités territoriales statistiques).

NUTS регионална класификација дијели сваку националну територију на пет хијерархијских нивоа: три основна нивоа, NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3, те два додатна нивоа локалних административних јединица: LAU1 и LAU2. (Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics -NUTS).

Међу најважније критерије за успоставу NUTS класификације спада број становника: за NUTS 1 /3 000 000 до 7 000 000/, за NUTS 2 /800 000 до 3 000 000/, за NUTS 3 /150 000 до 800 000/ становника.

Веза са административном класификацијом

Будући да у БиХ не постоји регионална статистичка класификација просторних јединица, административна подјела се користи и у статистичке сврхе тј. подаци се производе и публикују на нивоу БиХ, ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

Босна и Херцеговина је административно подијељена на два ентитета: Федерацију Босне и Херцеговине и Републику Српску. Брчко дистрикт БиХ је засебна јединица у саставу БиХ.

Федерација је подијељена на 10 кантона: 1. Унско-сански кантон; 2. Посавски кантон; 3. Тузлански кантон; 4. Зеничко-добојски кантон; 5. Босанско-подрињски кантон; 6. Средишњо-босански кантон; 7. Херцеговачко-неретвански кантон; 8. Западно-херцеговачки кантон; 9. Сарајевски кантон и Кантон 10. (Ливањски кантон).

Република Српска је званично административно подијељена само на општине.

Број општина на нивоу БиХ износи 142, од чега је 79 општина у Федерацији Босне и Херцеговине, 62 општине су у Републици Српској и 1 општина у Брчко дистрикту БиХ.

Град Сарајево чине 4 општине, Град Источно Сарајево чини 6 општина.

1.3.3. Класификација производа по дјелатностима (КППД БиХ 2010)

Статистичка класификација производа по дјелатностима, чији су производи систематски разврстани према критерију економског поријекла и стриктно се односе на дјелатности из КД БиХ 2010 у којима се претежно производе.

КППД БиХ 2010 се као јединствен стандард примијењује у цијелој Босни и Херцеговини. Објављена је у „Службеном гласнику БиХ“, број 30/2011 од 19.4.2011. године. У статистичком систему БиХ класификација производа по дјелатностима - КППД БиХ 2010 има улогу централне класификације производа.

КППД БиХ 2010 усклађена је са Статистичком класификацијом производа по дјелатностима у Европској економској заједници - CPA 2008 (Statistical Classification of Product by Activity in the European Economic Community, 2008 version, EC No. 451/2008), која је као централна класификација у обавезној примјени у државама чланицама ЕУ од јануара 2008. године. CPA 2008 усклађена је са Централном класификацијом производа Уједињених нација – CPC Ver.2 (Central Product Classification - Version 2). На основу те чињенице КППД БиХ 2010 је посредно усклађена и са CPC Ver.2.

1.3.4. Друге класификације

Називи других класификација

- Номенклатура индустријских производа Босне и Херцеговине - НИП БиХ 2010
- Класификација главних индустријских група по намјени - ГИГ (БиХ)
- Класификација типова грађевинских радова - КВГО БиХ.

1.4. Статистичке јединице

Листа статистичких јединица релевантних за структурне пословне статистике

- Предузеће
- Локална јединица
- Јединица по врсти дјелатности
- Локална јединица по врсти дјелатности

Дефиниције статистичких јединица

Дефиниције статистичких јединица које се користе у структурним пословним статистикама усклађене су са дефиницијама из EC Regulative о статистичкој јединици за посматрање и

анализу (Council Regulation No. 696/93. on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community). За намјене структурних пословних статистика сматра се да је једно предузеће које послује на једној локацији идентично једној локалној јединици. Јединица у саставу се користи у смислу јединице по врсти дјелатности.

Предузеће је најмања комбинација правних јединица која чини организациону јединицу за производњу производа или услуга. Има одређен степен аутономије при одлучивању, посебно при распоређивању властитих ресурса. Предузеће обавља једну или више дјелатности на једној или више локација. Једно предузеће може бити једна легална јединица.

Јединицу према врсти дјелатности чине дијелови предузећа који доприносе извођењу дјелатности на нивоу једног разреда (четвероцифрена бројчана ознака) КД БиХ 2010. Она одговара једној операцијској подподјели предузећа. Систем информација у предузећу морао би за сваку јединицу према врсти дјелатности обезбиједити сљедеће податке: вриједност производње, вриједност међуфазне потрошње, број запослених и остварених часова рада, трошкове радне снаге и бруто инвестиције у фиксни капитал.

Локална јединица је предузеће или дио предузећа (нпр. радионица, фабрика, складиште, канцеларија, рудник) смјештено на географско одређеној локацији. На свакој локацији обавља се нека економска дјелатност у којој је запослено једно или више лица (некада само дио радног времена), и ради за исто предузеће.

Локална јединица према врсти дјелатности је дио предузећа који је смјештен на једној локацији у којој спроводи само једну производну дјелатност (ниво разреда дјелатности) уз стално запослена лица.

Употреба статистичких јединица

- При регистрацији: Предузеће, Јединица у саставу
- Извјештајна јединица: Предузеће
- Јединица посматрања: Предузеће, Локална јединица или Локална јединица по врсти дјелатности

1.5. Статистички пословни регистар (СПР)

1.5.1. Опште информације о СПР-у

Назив регистра

Статистички пословни регистар (СПР)

Одговорне институције за регистар

Статистички пословни регистар (СПР) води и одржава Агенција за статистику БиХ у сарадњи са Федералним заводом за статистику ФБиХ, Републичким заводом за статистику Републике Српске и Подружницом Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту БиХ.

Намјена регистра

Статистички пословни регистар (СПР) је регистар који се води у циљу прикупљања информација о пословним субјектима у ентитетима и Брчко дистрикту БиХ, тј. о пословној заједници у БиХ у цјелини, које су важне са статистичке тачке гледишта. СПР сакупља и обједињује информације из различитих административних извора и из статистичких истраживања. Стога се СПР може сматрати системом трансформације података из административних извора у податке који одговарају статистичкој намјени. Дизајниран је тако да представља мост између административних и статистичких јединица, те да се користи искључиво у статистичке сврхе.

Пословна заједница (популација) се одређује обзиром на статистичке јединице и статистичке класификације.

СПР је од фундаменталног значаја за компилацију економских/пословних статистика и користи се за различите намјене. Најважније су сљедеће намјене СПР-а:

- За утврђивање и успостављање статистичких јединица
- Као инструмент за припрему и координацију статистичких истраживања што укључује: припрему листи са адресама на које се достављају упитници; припрему оквира популације пословне заједнице за коју се могу дизајнирати ефикасне шеме узорка; припрему основа за производњу укупних резултата истраживања на основу анкете да би се добила процјена за оквирну или циљану популацију (grossing-up); избјегавање дуплирања или изостављања у прикупљању информација о јединицама; унапређење подударности између резултата различитих истраживања; унапређење обухвата или откривања грешака; координацију између одјелења која врше истраживања свих дјелатности; контролу статистичког оптерећења коме су изложена мала предузећа (да се води рачуна о питањима која се постављају) и да би се избјегло укључивање истих јединица више пута.
- Као оруђе за мобилизацију административних извора - статистичка истраживања требају избјегавати тражење информација које је предузеће већ доставило другим органима. То је отежано због тога што административне јединице не кореспондирају увијек са статистичким јединицама.
- За компилацију података статистике пословне демографије (оснивање, спајање, припајање, преузимање, гашење, реструктуисање, стопа преживљавања и стопа убрзаног раста и сл.) и повезивање јединица регистра са јединицама из административних база података.

Обавеза за регистровање оснивања и гашења субјекта

Регистрација пословних субјеката је регулисана ентитетским законима који су у складу са оквирним Законом о регистрацији пословних субјеката Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 42/04) који се примијењује на све пословне субјекте основане у БиХ, како од домаћих тако и од страних правних и физичких лица. Обавезе су у ентитетима и Брчко дистрикту БиХ прописане сљедећим законима:

- Закон о регистрацији пословних субјеката у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Ф БиХ“, бр. 27/05 и 68/05)
- Закон о регистрацији пословних субјеката у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 42/05)

- Закон о регистрацији пословних субјеката у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 15/05).

Гашење пословних субјеката врши се одјављивањем код регистарског органа уз подношење захтјева за брисање из регистра. Дан доношења рјешења о брисању сматра се даном престанка обављања дјелатности. У пракси постоје пословни субјекти који престану са обављањем економске дјелатности и који никад не поднесу захтјев за брисање надлежним регистарским органима.

У СПР-у се активност пословних субјеката углавном прати на основу доставе годишњих финансијских извјештаја, па ако нису поднијети финансијски извјештаји за посљедње двије године, за субјекат се сматра да је у смислу статистике неактиван, и стога се не укључује у оквирну популацију за спровођење истраживања.

Датум креирања и главне измјене у СПР-у

У 2008. години, кроз CARDS Twinning пројекат, успостављен је основни модел СПР-а за БиХ, за оба ентитета и Брчко дистрикт БиХ. Како по завршетку пројекта СПР још није био спреман за употребу у статистичким истраживањима, у 2009. су извшене одређене измјене и то: измјене процедура за унос података из административних извора; побољшање “batch” процедура ради смањења ручног рада на ажурирању података и успостављање везе између апликације за преглед и ажурирање СПР-а и апликације за страну статистичких истраживања, што дозвољава навигацију између једног и другог система.

Прво пуњење података у СПР-у урађено је из административних регистара са стањем на дан 31.12.2008. Ажурирање за предузећа је извршено са подацима из годишњих финансијских извјештаја за 2007. и 2008.

Од 1.1.2011. у СПР-у је у примјени нова класификација дјелатности, КД БИХ 2010 (NACE Rev. 2). Примјена КД БиХ 2010 у СПР-у укључује двоструко шифрирање пословних субјеката, што значи да сви пословни субјекти требају имати двије шифре дјелатности, по старој и новој класификацији. Током 2010. извршено је прешифрирање за предузећа и локалне јединице, без предузетника. Двоструко шифрирање ће се у СПР-у одржавати све док сва статистичка истраживања не преведу историјске серије података на нову класификацију дјелатности што ће се интензивно одвијати у 2013. години. Планирано је да процес имплементације у статистичка подручја буде завршен најкасније до 2015. године.

Датум прве употребе за структурне пословне статистике

Почетком 2010. за потребе израде оквира и узорка за пилот Структурно пословно истраживање у БиХ (EU Structural Business Statistics – Pilot SBS/2009), са стањем регистра на дан 31.12.2009. године.

1.5.2. Обухват популације у СПР-у

Покривене дјелатности

СПР покрива све економске дјелатности у БиХ, а према КД БиХ 2010.

Покривено географско подручје

СПР обухвата све пословне субјекте на територији Босне и Херцеговине. То укључује пословне субјекте (правна и физичка лица) чије су дирекције смјештене на резидентној територији државе БиХ, коју чине Федерација БиХ, Република Српска и Брчко дистрикт БиХ и обављају дјелатности на територији БиХ.

Покривене класе по величини субјекта

У СПР-у су укључени сви пословни субјекти, без обзира на њихову величину и начин организовања.

Друга укључења или искључења

У СПР-у још увијек не постоје јединице из подручје Т, КД БиХ 2010 – „Дјелатности домаћинства као послодавца; дјелатности домаћинства која производе различита добра и обављају различите услуге за властите потребе“. Породична пољопривредна газдинства, која припадају подручју А – Пољопривреда, шумарство и риболов нису у пуном обиму у СПР-у, њихова регистрација је углавном на добровољној основи.

Предузетници су укључени, али су најчешће, подаци о њиховој активности/неактивности, врсти економске дјелатности којом се баве, економски индикатори неажурирани и непотпуни и стога непоуздани за израду оквира и узорка на коме би се спровело истраживање.

Стопа покривености

Нема поузданих индикатора на основу којих би се утврдила стопа покривености пословних субјеката СПР-ом, али се цијени да је она доста висока.

Врста јединица у СПР-у

Јединице које се налазе у СПР-у су:

- Административне јединице
  - Правна јединица
  - Локална правна јединица
- Статистичке јединице
  - Предузеће
  - Јединица према врсти дјелатности
  - Локална јединица
  - Локална јединица према врсти дјелатности

1.5.3. Садржај записа у СПР-у

Ниво класификоване економске активности

Јединице у СПР-у се разврставају на основу најнижег нивоа из класификације дјелатности. У КД БиХ 2010 (NACE Rev. 2) најнижи ниво класификоване економске дјелатности је ниво разреда (четири цифре).

Ниво записа географске локације

Општина (и насељено мјесто), кантон, ентитет . Адреса пословног субјекта укључује поштански код.

Метода класификовања по величини субјекта

За класификацију пословних субјеката по величини користе се два критерија: број запослених и годишњи приходи.

Класе по величини према броју запослених:

1. 0-9
2. 10-19
3. 20-49
4. 50 -249
5. 250 и више

Класе по приходима (хиљада КМ)

1. 0 – 99.999
2. 100.000 – 499.999
3. 500.000 – 3.999.999
4. 4.000.000 – 19.999.999
5. 20.000.000 – 99.999.999
6. 100.000.000 и више.

У СПР-у који се води у Агенцији за статистику БиХ расположива су оба наведена податка, али само у класама у којима су субјекти разврстани.

Ентитетски заводи за статистику располажу апсолутним подацима за све јединице регистра.

Регистрација правне форме

Правна форма сваке јединице је уписана у СПР-у. Овај податак преузима се из административних регистра.

Класификовање страног власништва

Страно власништво јединице се изводи на основу података о типу власништва и поријеклу капитала из административних регистра.

Регистрација јавног власништва

Тип власништва за сваку јединицу је уписан у СПР. Податак се преузима из административних регистара.

Регистрација веза међу субјектима (јединицама)

Статистичке јединице су повезане у СПР-у. Постоје сљедеће везе:

- Правна јединица и Локална правна јединица
- Предузеће и Правна јединице (за сваку правну јединицу креирано је једно предузеће у СПР-у)
- Локална јединица и Локална правна јединица
- Предузеће и Локална јединица (разликују се везе између предузећа и главне локалне јединице тј. сједишта предузећа и предузећа и свих осталих локалних јединица).

Листа и дефиниције регистрованих економских варијабли

- Главна дјелатност
- Број запослених
- Годишњи приходи од пословања или Промет

Дефиниција Главне дјелатности: Главна дјелатност статистичке јединице је дјелатност која највише доприноси укупној доданој вриједности јединице. У пракси, то је дјелатност из које јединица остварује највећи приход или коју обавља највећи број запослених.

Дефиниција Броја запослених: Просјечан број запослених у години, израчунат на основу 12 стања на крају мјесеца (податак укључује власнике који раде, лица одсутна краћи временски период (нпр. боловање, плаћено одсуство), лица у штрајку, раднике са скраћеним радним временом који се таквим сматрају у складу са законом и који су на платном списку, као и сезонске раднике и приправнике).

Дефиниција Промета: Промет (Turnover) обухвата све фактурисане вриједности током референтног периода, које одговарају вриједности производа и услуга продатих на тржишту трећим лицима. У обрачун промета укључују се сви фактурисани порези (осим ПДВ-а и сличних одбитних пореза), као и трошкови који се преносе на купца (транспорт, паковање и сл.). Искључују се попусти при продаји, снижења цијена, вриједност враћене робе, као и субвенције добијене од државе, финансијски, ванредни и остали приходи.

Усклађеност дефиниција економских карактеристика у СПР-у са ЕУ СБР Регулацивом

Главна дјелатност - Само за одређен број субјеката могуће је користити препоручену топ-даун методу, због недостатка релевантних статистичких података у СПР-у.

Број запослених – Податак усклађен са ЕУ СБР захтјевима.

Промет (Turnover) – У СПР-у се користила алтернативна карактеристика „Годишњи приходи од пословања“ до 2011., а од 2012. користи се податак о промету. Подаци о промету се преузимају из годишњих финансијских извјештаја.

Податак о „Нето активи“ није обавезна економска варијабла у СПР-у. Федерални завод за статистику не располаже тим подацима. Стога, СПР не садржи податке о нето активи за све субјекте.

Друге регистроване карактеристике о пословном субјекту у СПР-у

Друге стратификационе карактеристике су: споредна дјелатност и правни облик организовања.

Идентификационе карактеристике су: тринаестоцифрени порески број, статистички број, пун назив, скраћени назив, адреса (улица и број, поштански број, насеље, општина, кантон/регија, ентитет), телефон и e-mail.

Демографске карактеристике су: датум оснивања, датум престанка активности, статус активности и датум задње промјене.

За Правну јединицу (административна јединица) прате се сљедеће карактеристике: тринаестоцифрени порески број; пуни назив и скраћени назив; дјелатност; датум регистрације, датум задње промјене, датум гашења; власништво, поријекло капитала, правна форма; статус активности/неактивности трансакцијских рачуна; ентитет, кантон/регија (у Републици Српској регије не означавају административне јединице, већ подручне јединице РС РС ван главног сједишта: Бањалука, Добој, Бијељина, Требиње, Фоча и Источно Сарајево), општина, насеље, поштански број, назив улице, кућни број, телефон, e-mail; одговорно лице и извор информација за ажурирање СПР-а. Јединице у Републици Српској имају матични број „Регистра јединица разврставања пословних субјеката и њихових јединица у саставу“. Јединице у Федерацији БиХ у СПР-у имају податке „тип предузетника“ и „занимање предузетника“.

За Предузеће (статистичка јединица СПР-а) се прате сљедеће карактеристике: идентификациони статистички број (дванаестоцифрени број-прва цифра означава ентитет, слиједи редни број и посљедња цифра је контролни број по модулу 11); тринаестоцифрени порески број; статус активности (активан, неактиван, мирујући, оснивање-непознат статус и неактиван због сукцесије); пуни назив и скраћени назив; главна дјелатност и споредне дјелатности (до три различите споредне дјелатности); датум оснивања, датум задње промјене, датум престанка активности; ентитет, кантон/регија, општина, насеље, поштански број, назив улице, кућни број, телефон, факс и e-mail; извор информација за ажурирање и начин вршења исправки (аутоматски или ручно).

1.5.4. Ажурирање СПР-а

Главни извори информација за ажурирање

Ажурирање СПР-а се врши у ентитетским заводима за статистику и Подружници Брчко дистрикта БиХ из више извора.

Извори података се могу подијелити у двије групе:

- Административни извори (административне евиденције о пословним субјектима у различитим институцијама)

- Статистички извори (информације прикупљене кроз различита статистичка истраживања).

Подаци се редовно ажурирају из административних извора, а коригују се информацијама прикупљеним кроз статистичка истраживања и додатне изворе.

Фреквенција ажурирања од стране СБР тима

Статистички заводи у ентитетима и Подружница Брчко дистрикта БиХ у електронској форми квартално добијају податке из административних регистара. На основу ових података, новоосновани пословни субјекти се аутоматски укључују у СПР, а на исти се начин преузимају и промјене у идентификационим и демографским карактеристикама. Ажурирање економских варијабли се тренутно обавља једном годишње и то на основу годишњих финансијских извјештаја добијених како је напријед наведено. Ажурирање података који долазе из административних извора се спроводи аутоматски.

Ажурирање података СПР-а подацима који долазе из истраживања обавља се ручно. За сада је ажурирање омогућено само запосленим у Одсјеку за статистички пословни регистар у ентитетским статистичким институцијама и Подружници Брчко дистрикта БиХ. Након добијених сазнања из статистичког истраживања, информације се провјеравају користећи додатне изворе података (остала статистичка истраживања, подаци Централне банке БиХ, информације са интернет страница и службених гласила) и тек тада се ради ручно ажурирање података појединих пословних субјекта.

Фреквенција ажурирања улазних података у административним изворима

У административним регистрима ентитета и Брчко дистрикта БиХ подаци о новооснованим јединицама, као и о промјенама на већ постојећим јединицама ажурирају се дневно.

Централна банка БиХ од свих банака на подручју државе дневно преузима податке о промјенама насталим на трансакцијским рачунима.

Размјена података СПР-а између статистичких институција

Размјена информација о индивидуалним јединицама регистра (уз напријед наведена ограничења) између свих статистичких институција се обавља квартално (15.1, 30.4, 31.7, 31.10). Ажуриране регистре ентитетске статистичке институције и Подружница Брчко дистрикта БиХ достављају Агенцији за статистику БиХ која, након обједињавања података, цјеловит ажурирани СПР просљеђује ентитетским статистичким институцијама и Подружници Брчко дистрикта БиХ. Ово значи да све статистичке институције имају исти садржај података између двије сукцесивне размјене података.

2. СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ (СПС) - АНЕКСИ I - IV

2.1. Опште информације о структурним пословним статистикама

Статистика структурних пословних истраживања представља општи оквир за прикупљање података свих активних тржишних јединица (предузећа и предузетника). На основу тих истраживања се производње показатељи за референтну годину и показују промјене у односу на претходне године. Већина варијабли се исказују вриједносно по текућим цијенама и стога се и индекси промјена односе на промјене у вриједности.

Садржај структурних пословних статистика (СПС) у Европској заједници је прописан основном ЕУ Регулацивом 295/2008.

Статистике које се производе према овој регулативи су груписане у сљедеће модуле:

- Општи модул за годишње структурне статистике дефинисан је **Анексом I**. Овим модулом је успостављен општи оквир за све тржишне дјелатности, којим су дефинисане **услугне дјелатности** за које није дат детаљан модул.
- Детаљни модул за структурну статистику **индустрије** дефинисан је **Анексом II**,
- Детаљни модул за структурну статистику **трговине** дефинисан је **Анексом III**,
- Детаљни модул за структурну статистику **грађевинарства** дефинисан је **Анексом IV**,
- Детаљни модул за структурну статистику осигурања дефинисан је у Анексу V,
- Детаљни модул за статистику кредитних институција дефинисан је у Анексу VI,
- Детаљни модул за статистику пензионих фондова дефинисан је у Анексу VII,
- Детаљни модул за статистику пословних услуга дефинисан је у Анексу VIII и
- Детаљни модул за структурну статистику пословне демографије дефинисан је у Анексу IX.

Тренутно се у статистичком систему Босне и Херцеговине производе статистике за прва четири Анекса из ЕУ Regulative 295/2008.

Врста извора

Статистичко истраживање

Назив извора

Годишње структурно пословно статистичко истраживање предузећа. Креирани су посебни упитници у зависности од дјелатности (према Анексима) и величини предузећа.

Правна основа

Правна основа за спровођење истраживања су три закона о службеној статистици: Закон о статистици Босне и Херцеговине, "Службени гласник БиХ", број 26/04 и 42/04; Закон о статистици Федерације Босне и Херцеговине "Службене новине Федерације БиХ", број

63/03 и 9/09 и Закон о статистици Републике Српске “Службени гласник Републике Српске”, бр 85/03. Поред тога, Средњорочни статистички програм Босне и Херцеговине (2009-2012) и одговарајући ентитетски програми као и годишњи статистички планови садрже опширне информације о садржају истраживања, резултатима, обавезама и роковима.

У Европској заједници структурне пословне статистике регулисане су Законом о статистици ЕУ (Legal framework for European statistics EU Regulation 203/2010), заснованом ЕУ СБС Регулацивом 295/2008 и регулативама за имплементацију 250/2009, 251/2009 и 275/2010.

Обавеза јединица да дају податке

Истраживање је обавезно за извјештајне јединице. Законима о статистици у све три статистичке институције предвиђене су казне за непоштовање одредби у односу на обавезност попуњавања упитника, тачност и квалитет података и рокове за достављање надлежним статистичким институцијама.

Датум прве употребе извора

Истраживање у овом облику датира од 2010. Структурно пословне варијабле и индикатори за Босну и Херцеговину и ентитете, на основу овог извора редовно се обрачунавају од 2010.

Референтна година овог извјештаја

2011.

Оквир истраживања на којем је извор базиран

Предузећа која улазе у оквир истраживања су одабрана из Статистичког пословног регистра (СПР-а) на основу података о активности предузећа у референтном периоду (Завршни рачуни – Биланс успјеха и Биланс стања).

Планиране промјене у правној основи, обавези јединица да одговоре на истраживање и оквиру који се користи

Планирано је да се побољша квалитет и ажурност записа у СПР-у, посебно у дијелу који се односи на шифру главне дјелатности предузећа, секундарну дјелатност и локалну јединицу, као и поједностављење приступа другим административним изворима и њихова анализа са аспекта могућности производње структурних пословних статистика.

Упитници

Упитници који се користе у истраживању

Статистичке институције Босне и Херцеговине успоставиле су јединствен оквир за прикупљање, обраду и производњу Структурних пословних статистика за Босну и Херцеговину и ентитете у складу са ЕУ Регулацивом број 295/2008. Дизајнирани су јединствени упитници путем којих се прикупљају подаци. За сваки Анекс (I-IV) Регулациве креирана су два упитника и то детаљни упитник за предузећа са 20 и више запослених и скраћени за остала предузећа.

У годишњем истраживању за Структурне пословне статистике користи се 8 главних упитника:

- СПС/ИНД Д – Детаљни упитник за подручје Индустије
- СПС/ИНД С – Скраћени упитник за подручје Индустије
- СПС/ГРАЂ Д – Детаљни упитник за подручје Грађевинарства
- СПС/ГРАЂ С – Скраћени упитник за подручје Грађевинарства
- СПС/ТРГ Д – Детаљни упитник за подручје Трговине
- СПС/ТРГ С – Скраћени упитник за подручје Трговине
- СПС/УСЛУГЕ Д – Детаљни упитник за подручје Услуга
- СПС/УСЛУГЕ С – Скраћени упитник за подручје Услуга

и 3 допунска упитника:

- СПС/ИНД ДО - Допунски упитник за подручје Индустије
- СПС/ГРАЂ ДО - Допунски упитник за подручје Грађевинарства
- СПС/ТРГ ДО - Допунски упитник за подручје Трговине.

Планиране промјене у националним упитницима

Планирају се сљедеће промјене на унапређењу постојећих упитника:

- 1) Мање ревизије постојећих упитника уз консултације са интерним корисницима података (национални рачуни и краткорочне статистике),
- 2) Креирање нових упитника за потребе пуне хармонизације структурних пословних статистика са захтјевима ЕУ Регулative 295/2008 (пословне услуге и предузетници).

2.2. Обухват података

Покривене дјелатности (активности)

Истраживањем су обухваћена активна предузећа из Статистичког пословног регистра (СПР-а) који води и одржава Агенција за статистику БиХ у сарадњи са Федералним заводом за статистику ФБиХ, Републичким заводом за статистику РС-а и Подружницом Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту БиХ.

Обухваћена су активна предузећа која су, према главној дјелатности, сврстана у сљедећа подручја дјелатности: В – Вађење руда и камена, С – Прерађивачка индустрија, D – Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, Е – Снабдијевање водом; уклањање отпадних вода, управљање отпадом, те дјелатности санације животне средине, F - Грађевинарство, G – Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала, H – Превоз и складиштење, I – Дјелатности пружања смјештаја те припрема и услуживања хране (Хотелијерство и Угоститељство), J – Информације и комуникације (области 59, 60, 61 и гране 63.1 и 58.1), L – Пословање некретнинама, M – Стручне, научне и техничке дјелатности (области 72, 74 и 75), N – Административне и помоћне услужне дјелатности (области 77, 79, 80, 81 и 82) и С – Остале услужне дјелатности (области 95 и 96).

Покривено географско подручје

Цијела државна територија Босне и Херцеговине, која укључује Федерацију Босне и Херцеговине, Републику Српску и Брчко дистрикт БиХ.

Покривени разреди по величини предузећа (мјерено бројем запослених)

СПС истраживање покрива сва активна предузећа (предузећа која су поднијела завршни рачун) свих класа запослених из дјелатности које су наведене у дијелу „Покривене дјелатности“.

Остала укључења или искључења

Предузећа за која се производе статистике за Анекс VIII (пословне услуге) из Регулative нису укључена у истраживање за референтну 2011. годину, а то су сљедеће дјелатности: Издавање софтвера (58.2), Рачунално програмирање, савјетовање и дјелатности повезане с њима (62), Обрада података, услуге хостинга и дјелатности повезане с њима; интернетски портали (63.1), Правне и рачуноводствене дјелатности (69), Савјетовање у вези с управљањем (70.2), Архитектонске и инжињерске дјелатности; техничко испитивање и анализа (71), Реклама (реклама и пропаганда) и истраживање тржишта (73), Дјелатности посредовања у запошљавању (78). Планирано је да се ове дјелатности укључе у истраживање у 2012. години.

Предузетници нису укључени.

Извјештајне јединице

Предузеће

Јединице посматрања

Неколико различитих врста статистичких јединица користи се у спровођење СПС истраживања. Највећи број СПС података односи се на „предузеће“ као статистичку јединицу. За израчунавање регионалних података користи се локална јединица, а за израчунавање чисте дјелатности јединица по врсти дјелатности.

Планиране промјене у популацији испитаника

Проширење обухвата истраживања на потпуну пословну економију предузећа планирано за 2012. годину, а предузетници ће бити обухваћени када се створе претпоставке за њихово укључивање (прешифрирање по NACE Rev. 2 у СПР-у и обезбјеђење података из административних извора за редовно ажурирање – број запослених).

2.3. Информације прикупљене на нивоу јединице посматрања

Посебни упитници су креирани за сваки Анекс (I-IV) из Регулative 295/2008, којима се прикупљају подаци на основу којих се могу израчунати све варијабле које се траже регулативом на нивоу јединице посматрања. За вишегодишње серије за Анекс III –

Трговина, креирани су посебни упитници путем којих се прикупљају подаци који се траже у вишегодишњем периоду (промет по СРА класификацији).

Попис и дефиниције варијабли

11 11 0 Број предузећа (Анекси I - IV)

Број предузећа обухвата сва предузећа која се баве тржишном производњом и која су регистрована у пословном регистру у популацију која је предмет посматрања. Овај број се коригује за грешке, посебно грешке оквира узорка. Укључују се само активне јединице, предузећа која су остварила промет или имају запослене у било којем временском периоду током референтне године. Искључују се све привремено неактивне (успаване) или стварно неактивне јединице.

11 21 0 Број локалних јединица (Анекси I - IV)

Обухвата број локалних јединица како су дефинисане у Регулативи ЕУ Савјета бр. 696/93, а које су регистроване у пословном регистру у популацији која је предмет посматрања. Број се коригује за грешке, посебно грешке оквира узорка. Локалне јединице морају бити укључене чак и ако немају плаћена запослена лица. Податак треба укључити све јединице које су биле активне током бар једног дијела референтног периода.

11 31 0 Број јединица према врсти дјелатности (Анекси II и IV)

Обухвата број јединица по врсти активности како су дефинисане у Регулативи ЕУ Савјета бр. 696/93, а које су регистроване у пословном регистру у популацији која је предмет посматрања. Број се коригује за грешке, посебно грешке оквира узорка. Прави се процјена броја јединица, када овај тип јединица није регистрован. Податак укључује све јединице према врсти дјелатности које су биле активне током једног дијела референтног периода.

12 11 0 Промет (Анекси I - IV)

Промет обухвата обрачунате приходе од продаје производа, роба и услуга од стране извјештајне јединице трећим странама током референтног периода. Остварени промет укључује све царине и порезе на добра и услуге фактурисане од стране јединице са изузетком пореза на додану вриједност (ПДВ) и свих пореза тог типа. Остварени промет, такође, укључује све друге трошкове (транспорт, паковање, итд.) просљеђене на купца, чак и ако су ови трошкови посебно исказани у фактурама.

Добра произведена за властиту финалну потрошњу или инвестиције не укључују се у остварени промет. Умањења цијена, рабати и дисконти као и вриједност повратне амбалаже не укључују се у ову ставку. Приходи који су у рачунима предузећа класификовани као други оперативни приходи, финансијски доходак и ванредни доходи и приходи од употребе имовине предузећа од стране трећих лица (који доноси камате, ауторске хонораре, дивиденде и друге дохотке) се не укључују у остварени промет. Оперативне субвенције примљене од владиних институција, такође су искључене.

12 12 0 Вриједност производње (Анекси I - IV)

Вриједност производње мјери вриједност стварно произведених добара и услуга од стране предузећа, јединице посматрања. Вриједност производње се дефинише као:

остварени промет или приход од продаје добара и испорука услуга; плус или минус промјене на залихама готових производа и производње у току; минус набавке добара и услуга за препродају (само за добра и услуге продате током извјештајног периода); плус капитализована производња; плус други оперативни приходи (укључујући субвенције на производе и производњу). Приходи и расходи класификовани као финансијски или као приходи у облику камата и дивиденди у рачунима предузећа искључују се из вриједности производње. Капитализована производња укључује производњу за властити рачун свих добара која су задржана од стране њихових произвођача као остварене инвестиције. Ово укључује производњу фиксне материјалне имовине (грађевина, итд.) као и производњу нематеријалне имовине (развој софтвера, итд.). Како је капитализована производња непродата производња она се вреднује по трошковима производње. Ова произведена капитална добра се укључују и у ставку инвестиција.

12 13 0 Бруто маржа (Анекси II - IV)

Бруто маржа је разлика између вриједности оствареног промета од трговинске дјелатности и набавне вриједности продате трговачке робе.

12 15 0 Додана вриједност по факторским трошковима (Анекси I - IV)

Додана вриједност по факторским трошковима је бруто доходак из пословних активности након његовог прилагођавања за оперативне субвенције и индиректне порезе. Додана вриједност према факторским трошковима се израчунава из оствареног промета, плус капитализована производња, плус други оперативни доходак, плус или минус промјене на залихама, минус набавка добара и услуга, минус други порези на производе који су везани за промет али нису одбитни, минус царине и порези везани за производњу. Царине и порези везани за производњу су обавезна, неповратна плаћања, у кешу или натури који су наметнути од стране владе, у вези са производњом и увозом добара и услуга, запошљавањем радне снаге, власништвом или употребом земљишта, зграда или друге имовине кориштених у процесу производње, независно од количине или вриједности произведених или продатих добара и услуга.

12 17 0 Бруто оперативни вишак (Анекси I - IV)

Бруто оперативни вишак је вишак створен обављањем активности након што је извршена накнада за уложени фактор рада. Бруто оперативни вишак се израчунава из додане вриједности по факторским трошковима, када се она умањи за трошкове запосленика. То је салдо који остаје на располагању редузећу, а који му допушта да надокнади снабдјеваче властитих фондова и дуг, да плати порезе и коначно да финансира сва, или дио, улагања у своје инвестиције.

13 11 0 Укупне набавке добара и услуга (Анекси I - IV)

Набавке добара и услуга укључују вриједност свих добара и услуга набављених током обрачунског периода за препродају или потрошњу у производном процесу, искључујући потрошњу капиталних добара која се региструје као потрошња фиксног капитала. Добра и услуге која су у питању могу бити препродата са или без даље дораде, потпуно искориштена у производном процесу или стављена на залихе. У ове набавке су укључени материјали који директно улазе у произведена добра (сирови материјал, међуфазни

производи, компоненте), плус ситни алати и опрема која не спада у стална средства. Такође су укључени и помоћни материјали (мазива, вода, материјали за паковање, одржавање и поправке, канцеларијски материјали), као и енергетски производи. У ову ставку су укључене и набавке материјала извршене за производњу властитих капиталних добара. Услуге које су плаћене током референтног периода су, такође, укључене независно од тога да ли су индустријске или нису. У овој ставци су укључена и плаћања за сав рад извршен од стране трећих лица у име јединице, укључујући и текуће поправке и одржавање, инсталационе радове и израду техничких студија. Износи плаћени за инсталирање капиталних добара и вриједност капитализованих добара се искључују. Укупне набавке, такође, укључују сва плаћања извршена за неиндустријске услуге као што су накнаде за правне и рачуноводствене услуге, накнаде за кориштење патената и лиценци (када оне нису капитализоване), премије осигурања, трошкови састанака дионичара и управљачких органа, доприноси уплаћени пословним и професионалним удружењима, трошкови поште, телефона и електронских комуникација, транспортне услуге за добра и особље, трошкови рекламе, провизије (када нису укључене у плате и накнаде), закупнине, банкарски трошкови (искључујући плаћање камата), као и све друге пословне услуге омогућене предузећу од стране трећих лица. Укључују се и услуге које су трансформирани и капитализовани од стране јединице посматрања као производња инвестиција за властите потребе. Расходи који се класификују као финансијски расходи у облику камата и дивиденди се искључују из укупних набавки добара и услуга. Набавке добара и услуга се вреднују по набавним цијенама, тј. у цијенама које је купац стварно платио за производе, укључују и све порезе минус субвенције на купљене производе, а искључујући вриједност свих пореза типа ПДВ-а. Сви други порези и царине на производе се стога не одбијају при вредновању набавки добара и услуга. Третман пореза на производњу није релевантан при вредновању набавки добара и услуга.

13 12 0 Набавка добара и услуга набављених за препродају без даље обраде (Анекси I - IV)

Набавке добара и услуга за препродају су набавке која су намјењена за препродају трећим лицима без даље обраде. То, такође, укључује и набавке услуга од стране «фактурних» услужних компанија, тј. оних компанија чији је остварени промет састављен не само од агенцијских хонорара зарачунатих на трансакцију услуге већ такође и од стварног износа обухваћеног у трансакцији услуге, нпр. набавке транспорта од стране путничких агената. Набавка добара и услуга набављених за препродају у истом стању како су и примљене се вреднују по набавним цијенама искључујући одбитни ПДВ и друге одбитне порезе везане директно за остварени промет. Сви други порези и царине на производе се, дакле, не одбијају при вредновању набавки добара и услуга.

13 13 1 Плаћања за агенцијске раднике (Анекси I - IV)

У овај податак укључују се плаћања агенцијама за привремено запошљавање и другим сличним организацијама које омогућују раднике пословним клијентима – предузећима - на одређени временски период, са циљем да допуне или привремено замијене радну снагу предузећа. Омогућени радници се сматрају запосленицима јединице која је пружила привремену услугу запошљавања. Међутим, ове агенције и организације не врше директан надзор њихових запосленика у радном простору предузећа клијента. Само се плаћања за набавку особља која нису везана за пружање посебне индустријске или неиндустријске услуге укључују.

13 21 0 Промјене на залихама добара и услуга (Анекс III)

Промјене на залихама (позитивне или негативне) су разлика између вриједности залиха на крају и на почетку референтног периода. Промјене на залихама се мјере вриједношћу улаза на залихе од којих се одузима вриједност повлачења са залиха и вриједност губитака добара држаних на залихама. Залихе се исказују у набавним цијенама искључујући ПДВ ако су оне набављене од других јединица, у супротном по производним трошковима. Међу залихама (и промјенама на залихама), прави се сљедећа подјела: залихе готових производа; залихе производње у току; залихе добара и услуга набављених за препродају у истом стању како су и преузете и залихе сировог материјала и потрошне робе. Укључују се залихе готових производа или залихе производње у току, које је произвела јединица али који још увијек нису продати. Ове залихе укључују и производњу у току која припада јединици, чак и ако су производи који су у питању у посједу трећих лица. Једнако тако, производи који се држе на залихама јединице посматрања, а који припадају трећим лицима се искључују. Укључене су залихе добара и услуга купљене са искључивом намјером да буду препродате у истом стању у каквом су набављене. Искључују се залихе добара и услуга које се омогућују трећим лицима на основу провизије. Производи набављени за препродају и складиштење од стране услужних предузећа могу укључивати добра (индустријску опрему у случају «turnkey» техничког уговора или објеката у случају стамбеног насеља, итд.) као и услуге (право да користи рекламни простор, транспорт, смјештај итд.). У ову ставку такође су укључене залихе сировина и помоћних материјала, међуфазних производа, компоненти, енергије, некапитализованог ситног алата и услуга које припадају јединици.

13 21 1 Промјене на стању залиха добара и услуга набављених за препродају (Анекс III)

Ова варијабла се дефинише као промјене на стању залиха између краја и почетка референтног периода, а исказује се у набавним цијенама искључујући ПДВ. Промјене на стању залиха мјере се вриједношћу улазака на залихе производа набављених за препродају од које се одузме вриједност повлачења са залиха и вриједност свих периодичних губитака добара држаних на залихама. У ове залихе укључују се добра и услуге купљене за искључиву сврху препродаје у истом стању у каквом су и набављени. Искључују се залихе добара и услуга које се омогућују трећим лицима на основу провизије.

13 21 3 Промјене на залихама готових производа и производње у току (Анекси II и IV)

Ова варијабла се дефинише као промјена у вриједности стања залиха између првог и посљедњег дана референтног периода свих готових производа или производње у току, који су произведени од стране јединице, а који још увијек нису продани. Ови производи укључују производњу у току која припада јединици, чак и ако су производи који су у питању у посједу трећих лица. Једнако тако, производи држани од стране јединице, а који припадају трећим лицима се искључују. Залихе се вреднују по производним трошковима, и вреднују се прије него се изврши усклађивање вриједности (као што је губитак на вриједности).

13 31 0 Трошкови запосленика (Анекси I - IV)

Трошкови запосленика се дефинишу као укупне надокнаде, у кешу или натура, плаћене од стране послодавца запосленику (редовним или привременим запосленицима, као и

радницима који раде код куће) у замјену за извршени рад од стране запосленика током референтног периода. Трошкови запосленика такође укључују порезе и доприносе за социјално осигурање задржане од стране јединице као и обавезне и добровољне доприносе на терет послодавца. Трошкови запосленика се дијеле на: плате и накнаде (13 32 0) и трошкове доприноса на терет послодавца (13 33 0). Трошкови запосленика укључују све надокнаде плаћене током референтног периода, без обзира на то да ли је то плаћено на бази радног времена, учинка или по комаду, и да ли је то плаћено редовно или не. Укључене су награде, допунске награде, тринаесте плате (и сличне допунске награде), као и плаћања извршена запосленицима у вези са отпуштањем, смјештајем, превозом, трошковима живота и породичним додацима, провизијама, накнадама за дежуре, прековременим и ноћним радом итд. Порези и доприноси за социјално осигурање и други износи којим се задужују запосленици а задржани као извор од стране послодавца се укључују. Такође су укључени и трошкови социјалног осигурања за послодавца. Ово укључује послодавчеве доприносе социјалног осигурања за пензионо осигурање, здравствено, породично, инвалидско, незапосленост, несреће и болести на послу, породичне додатке као и друге шеме. Назначени трошкови су укључени без обзира да ли су они одређени законом, колективним уговорима, те да ли су регулисани или су добровољни по карактеру. Плаћања за агенцијске раднике нису укључена у трошкове запосленика.

13 32 0 Плате и накнаде (Анекси I - IV)

Плате и накнаде се дефинишу као «укупна обештећења (плата, награда), у кешу или у натури, која се исплаћују свим лицима која се воде на платном списку предузећа (укључујући и раднике код куће), као накнада за извршени рад током рачуноводственог периода». Не прави се разлика да ли се плаћање врши на бази радног времена, учинка или по комаду и да ли је то плаћање редовно или не. Плате и накнаде укључују вриједност свих социјалних доприноса, пореза на доходак, итд. који се исплаћују на терет запосленика, чак и ако су средства задржана од стране послодавца и плаћена директно шемама социјалног осигурања, порезним властима, итд. у име запосленика. Плате и накнаде не укључују доприносе за социјално осигурање који се плаћају на терет послодавца. Плате и накнаде укључују: све награде, бонусе, ех гратис уплате, “тринаесте плате”, плаћања за раскид радног односа (напуштање фирме), смјештај, превоз, породичне додатке, напојнице, провизије, дежурства, итд. примљене од стране запосленика. Плате и накнаде које послодавац наставља да плаћа у случају болести, професионалне незгоде, породичног одсуства или скраћеног радног времена могу се евидентирати под овом ставком или под трошкове социјалног осигурања, зависно од рачуноводствене праксе јединице. Плаћања за агенцијске раднике не укључују се у плате и накнаде.

13 33 0 Трошкови социјалног осигурања (Анекси I - IV)

Послодавчеви трошкови социјалног осигурања одговарају износу који је једнак вриједности социјалних доприноса које плаћа послодавац са циљем да за своје запосленике омогући право на кориштење одређених видова социјалних олакшица. Трошкови социјалног осигурања на терет послодавца укључују послодавчеве доприносе за социјално осигурање шемама за пензионо, здравствено, породично, инвалидско осигурање, затим за незапосленост, професионалне незгоде и болести, породичне доплатке, као и за друге социјалне шеме. Укључују се трошкови за све запосленике укључујући раднике који раде код куће и приправнике. Укључују се трошкови за све шеме, без обзира да ли су они

прописани законом, колективним споразумом, уговорени или добровољни по природи. Плате и накнаде које послодавац наставља да плаћа у случају болести, професионалне незгоде, породилског одсуства или скраћеног радног времена могу се евидентирати под овом ставком или под плате и накнаде, зависно од рачуноводствене праксе јединице посматрања.

13 41 1 Плаћања за дугорочни рентал и оперативни лизинг добара (Анекси II и IV)

Плаћања за дугорочни рентал укључују све трошкове који се односе на изнајмљивање материјалних добара од стране јединице за период дуже од једне године.

Оперативни лизинг је онај лизинг који на закупца суштински не преноси све ризике и добитке који су повезани са правним власништвом закупца. Под уговором о оперативном лизингу, закупца набавља права употребе трајног добра за одређени временски период, који може бити дужи или краћи и није потребно да буде утврђен унапријед. Када период лизинга истекне, најмодавац очекује да своје добро прими натраг у више или мање истом стању у каквом га је и изнајмио, изузимајући нормално хабање и застаријевање. Према томе период лизинга не покрива сав, или највећи дио, економског животног вијека уступљеног добра.

Плаћање за оперативни лизинг добара односи се на трошкове кориштења материјалних добара стављених на располагање јединици кроз уговор о оперативном лизингу.

Када се сви ризици и добици у вези са власништвом, „de facto“ и ако не и „de jure“ преносе од стране најмодаваца на закупца, тада се ради о финансијском лизингу. У финансијском лизингу, период лизинга покрива сав, или највећи дио економског животног вијека трајног добра. На крају периода лизинга закупца често има могућност да купи добро по номиналној цијени.

Сва плаћања у вези са финансијским лизингом требају бити искључена из ове варијабле. Код финансијског лизинга се набавна цијена добра, које је у питању, треба исказати под ставком бруто инвестиције у вријеме када је набавка добра извршена.

15 11 0 Бруто инвестиције у материјална добра (Анекси I - IV)

Ова ставка укључује сва инвестициона улагања у сва материјална добра током референтног периода. Обухваћају се сва нова и постојећа материјална капитална добра (средства за производњу), без обзира да ли су купљена од трећих лица, набављена уговором о финансијском лизингу (тј. право да користи трајно добро у замјену за плаћање рентала током унапријед одређеног и дужег временског трајања) или произведена за властиту употребу (капитализована производња материјалних капиталних добара). Материјална капитална добра имају вијек кориштења дужи од годину дана, а укључују и непроизведена материјална добра као што је земљиште.

Набавка добара вреднује се у набавним цијенама, тј. са укљученим транспортним и инсталационим трошковима, хонорарима, порезима и другим трошковима преноса власништва. Вриједност добара стечених путем финансијског лизинга одговара тржишној вриједности добара као да су она набављена само у години стицања. Ова вриједност је у принципу позната из уговора или може бити процијењена сумирањем оних дијелова рата који покривају надокнаду издатака за капитална добра. Дио рате који одговара плаћању камате се искључује. За добра стечена путем финансијског лизинга вриједност се треба биљежити у вријеме када је добро испоручено закупцу.

Материјална добра произведена за властиту употребу вреднују се по производним трошковима. Добра стечена кроз преструктурисање јединице посматрања (спајање, преузимање, расформирање, подјелу) се искључују. Набавка ситног алата који није капитализиран укључује се у текуће расходе. У ову ставку се, такође, укључују сва додавања, преправке, унапређења и реновирања која продужавају употребни вијек или повећавају продуктивни капацитет капиталних добара (средстава за производњу).

Трошкови текућег одржавања се искључују као и вриједности и текући трошкови који су везани са кориштењем капиталних добара под уговорима о изнајмљивању и оперативном лизингу. Годишња плаћања за имовину кориштену према уговору о финансијском лизингу требају бити, такође, искључена. Инвестициона улагања у нематеријалну и финансијску имовину су, исто тако, искључена. Када је у питању биљежење инвестиција гдје се фактурисање, испорука, плаћање и прва употреба добра могу одвијати у различитим референтним периодима, предлаже се сљедећа метода као објективна. Инвестиционо улагање се биљежи када је власништво пренијето на јединицу која намјерава да га користи.

Капитализована производња (за властиту употребу) се биљежи када је произведена.

У вези са биљежењем инвестиционих улагања која су завршена према утврђеним етапама, сваки инвестициони дио треба се биљежити у референтном периоду у којем је завршен.

15 12 0 Бруто инвестиције у земљиште (Анекси II - IV)

Под овом варијаблом, поред земљишта, укључују се и подземни депозити, шуме и унутрашње воде. Када се земљиште набавља са постојећим грађевинама и вриједност ове двије компоненте није могуће раздвојити, укупна ставка се биљежи под овај наслов ако се процјењује да вриједност земљишта премашује вриједност грађевина. Ако се процјењује да је вриједност постојећих грађевина већа од вриједности земљишта, укупна ставка се биљежи под ставку бруто инвестиције у постојеће грађевине и структуре (15 13 0). Овдје се, такође, укључују и инвестиције у значајно унапређење земљишта нивелисањем, полагањем цјевовода или безбиједношћу цеста и путева. Земљиште стечено путем преструктурисања (као што су спајање, преузимање, расформирање, раздвајање) се искључује.

15 13 0 Бруто инвестиције у постојеће зграде и грађевине (структуре) (Анекси II - IV)

Ово инвестиционо улагање укључује трошкове набавке постојећих зграда и грађевина (које су биле раније кориштене), а које су стечене током референтног периода. Када се земљиште набавља са постојећим грађевинама и ако вриједност ове двије компоненте није могуће раздвојити, укупна ставка се биљежи под овај наслов ако се процјењује да вриједност постојећих грађевина премашује вриједност земљишта. Ако се процјењује да је вриједност земљишта већа од вриједности постојећих грађевина, укупна ставка се биљежи под ставку бруто инвестиције у земљиште (15 12 0). Куповина нових грађевина, које никада раније нису биле кориштене, искључује се из овог наслова. Постојеће грађевине и структуре стечене путем преструктурисања (као што су спајање, преузимање, расформирање, раздвајање) се искључују.

15 14 0 Бруто инвестиције у изградњу и побољшање грађевина (Анекси II - IV)

Ова ставка покрива расходе током референтног периода на изградњу или проширење и побољшање грађевина. Под овај наслов укључује се куповина нових грађевина које

никада раније нису биле кориштене. Овдје се такође укључују сва додавања, промјене, унапређења и реновирања која продужавају употребни вијек или повећавају производне капацитете грађевина.

Овдје се укључују улагања у трајне инсталације као што су инсталације за снабдијевање водом, централно гријање, климатизација, освјетљење итд., као и грађевински трошкови у вези са нафтним изворима, оперативним рудницима, цјевоводима, водовима за пренос енергије, гасоводима, жељезничким линијама, лучким инсталацијама, путевима, мостовима, вијадуктима, сливницима и другим унапређењима терена (градилишта). Трошкови текућег одржавања се искључују.

15 15 0 Бруто инвестиције у машине и опрему (Анекси II - IV)

Ова варијабла обухвата машине (канцеларијске машине и др.), специјална возила која се користе у радном простору, остале машине и опрема, сва возила и бродови који се користе у вези са пословањем. Укључена су моторна возила, комерцијална возила, камиони као и специјална возила свих типова, бродови, жељезнички вагони итд., набављени као нови или половни током референтног периода. Маchine и опрема стечени путем реструктурисања (као што су спајање, преузимање, расформирање, раздвајање) се искључују. Овдје се такође укључују сва додавања, промјене, унапређења и реновирања која продужавају употребни вијек или повећавају производне капацитете машина и опреме. Трошкови текућег одржавања се искључују.

15 21 0 Продаја материјалних инвестицијских добара (Анекси II - IV)

Продаја материјалних добара укључује вриједност остварену продајом трећим лицима постојећих материјалних капиталних добара (средстава за производњу). Продаја материјалних капиталних добара се вреднује у цијенама стварно примљеним (искључујући ПДВ), а не по књиговодственој вриједности, последије одузимања свих трошкова преноса власништва који терете продавца.

15 42 0 Бруто инвестиције у концесије, патенте, лиценце, трговачке марке и слична права (Анекс II)

Инвестиције у концесије, патенте, лиценце, трговачке марке и слична права се препознају као неопипљива (нематеријална) имовина ако је, и само ако је, вјероватно да ће будуће економске користи које су приписују имовини утицати на предузеће и ако се трошкови имовине могу поуздано измјерити. Овај услов примјењује се независно од тога да ли је нематеријална имовина набављена вани или је произведена интерно за властиту употребу.

Концесија је посао који се обавља под уговором или дозволом који су повезани са степеном ексклузивности у извршавању посла унутар одређеног географског подручја. На примјер, спортска арена или јавни парк могу имати концесионе штандове; јавне услуге као што је снабдијевање водом могу се обављати као концесије. Власник концесије – концесионар – послује као независан посао и плаћа или фиксну таксу, или проценат од прихода или профита, или обоје јединици која је у капацитету да додјели ексклузивно право за простор или погодност. Концесија укључује пренос права концесионару да користи неке постојеће инфраструктуре потребне за обављање одређеног посла (какав је систем снабдијевања водом у граду).

Патент је правни наслов индустријске имовине којим се одобрава његовом власнику ексклузивно право комерцијалног експлоатирања проналаска на одређеном територију и у одређено вријеме. Патент даје право његовом власнику да спријечи друге од (између осталих ствари) израде, кориштења или продаје таквог изума без ауторизације. У накнаду за ексклузивно право искориштавања, објављују се технички детаљи проналаска. Патентирани проналазак посједује својства: новост, инвентивност и индустријску примјенивост проналаска.

Власник лиценце додјељује кориснику лиценце под «интелектуалним власништвом» да обавља неке послове (као нпр. да копира софтвер или да користи патентирани проналазак) без бојазни да ће прекршити право интелектуалног власништва купљеног од власника лиценце. Лиценце под интелектуалним власништвом обично имају неколико саставних дијелова, укључујући трајање, територију, продужење, као и друге захтјеве ограничења важне за власника лиценце.

Трговачка марка је препознатљив знак који може бити представљен графички. Као конкурентски инструмент, то је средство за индустријске произвођаче и друге послове да привуку и задрже пажњу потрошача на начин да они разликују њихова добра и услуге од производа њихове конкуренције. Знак се користи да омогући разликовање производа или услуга. Трговачка марка може бити дво или тро димензионална и може бити састављена од ријечи, слика, боја, и /или звучних ефеката и др.

16 11 0 Број запослених лица (Анекси I - IV)

Број запослених лица се дефинише као укупан број лица која раде у јединици посматрања (укључујући власнике који раде, партнере који редовно раде у јединици, и неплаћене чланове породице која редовно раде у јединици), као и лица која раде ван јединице којој припадају и која их плаћа (нпр. трговачки представници, достављачи, тимови за поправке и одржавање). Податак укључује лица одсутна краћи временски период (нпр. боловање, плаћено одсуство или ванредно одсуство), и такође лица у штрајку, али не лица одсутна на неодређени период. Такође се укључују радници са скраћеним радним временом који се таквим сматрају у складу са законом и који су на платном списку, као и сезонски радници, приправници и радници који раде код куће, а на платном су списку јединице посматрања.

Број запослених лица искључује радну снагу која је омогућена јединици од стране других предузећа, лица која обављају послове поправки и одржавања у јединици посматрања у име другог предузећа, као и лица на обавезној војној служби.

Категорија неплаћени чланови породице односи се на лица која живе са власником јединице посматрања и раде регуларно за ту јединицу, али немају уговор о услузи и не примају фиксни износ плате за рад који обављају. Ово се ограничава само на лица која нису укључена на платни списак неког другог предузећа у својству њиховог основног занимања.

16 12 0 Број неплаћених запослених лица (Анекси I - IV)

Број неплаћених запослених лица се дефинише као број лица које раде редовно у јединици посматрања и који не примају надокнаду за рад у облику плата, накнада, хонорара, награда, плаћања по комаду или накнаде у натури (неплаћени чланови породице, власници који раде а не примају надокнаду у форми плате и накнаде).

16 13 0 Број запосленика (Анекси I - IV)

Број запосленика обухвата она лица која раде за послодавца и које имају уговор о запослењу и примају надокнаду у форми плате, накнаде, хонорара, награда, плаћања по комаду или плату у природи. Сва лица за које су плаћања забиљежена под наслов трошкови запосленика у билансу успјеха предузећа требају бити укључени чак и ако у неким случајевима не постоји уговор о запослењу. Веза послодавац запосленик постоји када постоји споразум, који може бити званичан или незваничан, између предузећа и лица (наравно ако су у тај однос ушли добровољно од обје стране) по коме лица раде за предузеће у замјену за надокнаду (плату и др.) у кешу или природи. Сматра се да је радник зарадио плату у одређеној јединици ако прима плату или накнаду од јединице без обзира гдје је рад обављен (у сједишту јединице или ван производне јединице). Радници агенција за привремено запошљавање се сматрају да су запосленици тих агенција, а не јединице посматрања (муштерије) у којој они раде.

Посебно, и сљедећи запослени се сматрају запосленицима: плаћени власници који раде; студенти који имају званично ангажовање при чему они доприносе процесу производње јединице у замјену за накнаду и/или услуге образовања; радници који раде код своје куће ако постоји одређен споразум да се радници код куће плаћају на бази извршеног посла и да су они укључени на платни списак. Број запосленика укључује раднике са скраћеним радним временом, сезонске раднике, лица у штрајку или на краткорочном одсуству, али искључује лица на дугорочном одсуству. Број запосленика не укључује волонтере.

16 14 0 Број запосленика у јединици еквивалентној пуном радном времену (FTE) (Анекси I - IV)

Број запосленика у јединици еквивалентној пуном радном времену (FTE) је број запосленика претворен у еквивалент пуног радног времена. Подаци о броју лица која раде мање од стандардног радног времена у односу на раднике који раде цијелу годину пуно радно вријеме, требају се претворити у еквиваленте пуног радног времена. Конверзија се врши према подацима за запосленика у јединици који је радио пуно радно вријеме током цијеле године. FTE је зброј извршених радних часова подијељен са просјечним годишњим бројем радних часова, на пословима са пуним радним временом, унутар економске територије. Пошто се дуљина пуног радног времена мијења током временског периода и разликује се по појединим дјелатностима, у свакој групи посла морају бити кориштене методе које успостављају просјечну пропорцију и просјечне часове за послове краће од пуног радног времена. Прво мора бити процијењено стандардно седмично пуно радно вријеме за сваку групу посла. Ако је могуће, групе послова могу бити дефинисане, унутар дјелатности, према полу и (или) врсти посла. Одговарајући критерији за одређивање ових података могу се утврдити на основу часова који су регулисани уговором запосленика. Еквивалент пуног радног времена се рачуна посебно у свакој групи посла, а потом сумира. У ову категорију су укључени људи који раде мање од стандардног радног дана, мање од стандардног броја радних дана у седмици, или мање од стандардног броја седмица (или мјесеци) у години. Конверзија се врши на бази одрађеног броја часова, дана, седмица или мјесеци.

16 15 0 Број извршених часова од стране запосленика (Анекси II и IV)

Укупан број часова извршен од стране запосленика представља агрегирани број часова

који су стварно извршени за остварену производњу у извјештајној јединици током референтног периода.

Ова варијабла искључује плаћене часове, а који нису стварно извршени као што су годишњи одмори, празници, боловање и сл. Ово такође искључује паузу за објед и путовање на релацији кућа и посао. Укључени су часови стварно извршени током редовног радног времена, додатни радни часови, вријеме које је проведено на мјесту рада на задацима као што су нпр. припрема градилишта и вријеме које одговара кратким периодима паузе за вријеме посла.

Ако тачан број извршених часова није познат, процијењује се на бази теоретског броја радних часова и просјечне стопе одсуства (болест, породилско одсуство итд.).

20 11 0 Набавка енергетских производа (у вриједности) (Анекси II и IV)

Набавка свих енергетских производа током референтног периода укључује се под ову ставку само онда ако су они набављени да буду кориштени као гориво. Енергетски производи набављени као сирови материјал или за препродају без даље трансформације се искључују.

21 11 0 Инвестиције у опрему и фабрике за контролу загађења и специјални прибор (Анекс II) (углавном опрема која се поставља на крају цјевовода и испуста)

Дефинишу се као капитални издаци за методе, технологије, процесе или опрему који су дизајнирани да прикупе и отклоне загађење и загађиваче (нпр. испуштања у ваздух, истицања или чврсти отпад) након њиховог стварања; да спрече ширење и да мјере ниво загађења и третирају и одлажу загађиваче који се стварају при пословним дјелатностима предузећа.

То је збир расхода у подручје заштите животне средине: заштита ваздушног простора и климе; управљање отпадним водама и остале дјелатности заштите животне средине. Остале дјелатности заштите животне средине укључују: заштиту и побољшање тла, подземних вода и површинских вода; смањење буке и подрхтавања; заштиту разноврсности биљних врста и крајолика; заштиту од радијације; истраживање и развој; општи менаџмент и администрацију заштите животне средине; образовање, обучавање и информисање и дјелатности не разврстане на другом мјесту. Главна сврха или функција ових капиталних издатака је заштита животне средине и укупни издаци за ту намјену требају се овдје исказати.

Укупни расходи на заштиту животне средине исказују се бруто, прије било кога поравнања које резултује из продаје нус-производа који се могу продати, уштеда или примљених субвенција.

Набавка добара вреднује се по набавним цијенама искључујући одбитни ПДВ и остале одбитне порезе директно повезане с прометом.

21 12 0 Инвестиције у опрему и постројења везане за технологије за чишћење (Анекс II) („интегрисана технологија“)

Дефинишу се као капитални издаци за нове или побољшања постојећих метода, технологија, процеса, опреме (или њихових дијелова) обликовани да заштите или смање

количину загађења створених на извору (нпр. испуштање у ваздух, истицања или чврсти отпад), те на тај начин смање утицај на животну средину заједно са ослобађањем од загађивача и/или са дјелатностима загађивања.

То је зброј издатака у еколошке домене: заштита ваздушног простора и климе; управљање отпадним водама; управљање отпадом и остале дјелатности заштите животне средине. Остале дјелатности заштите животне средине укључују: заштиту и побољшање тла, подземних вода и површинских вода; смањење буке и подрхтавања; заштиту разноврсности биљних врста и крајолика; заштиту од радијације; истраживање и развој; општи менаџмент и администрирању заштите животне средине; образовање, обучавање и информисање; дјелатности које воде у нераздјелјиве издатке и дјелатности не разврстане на другом мјесту.

Укупни расходи на заштиту животне средине исказују се у бруто износу, прије било кога поравнања које резултира из продаје нус-производа који се могу продати, уштеда или примљених субвенција.

Набавка добара вреднује се по набавним цијенама искључујући одбитни ПДВ и остале одбитне порезе директно повезане са прометом.

21 14 0 Укупни текући расходи на заштиту животне средине (Анекс II)

Укупни текући расходи на заштиту животне средине су расходи за извршавање и одржавање активности, технологија, процеса, опреме (или дијелова) који су намијењени да спрече, редукују, третирају или елиминирају загађиваче и загађење (нпр. издувне гасове, отпадне воде или чврсти отпад) или било коју другу деградацију животне средине која је посљедица пословне активности компаније.

То је зброј издатака у еколошке домене: заштита ваздушног простора и климе; управљање отпадним водама; управљање отпадом и остале дјелатности заштите животне средине. Остале дјелатности заштите животне средине укључују: заштиту и побољшање тла, подземних вода и површинских вода; смањење буке и подрхтавања; заштиту разноврсности биљних врста и крајолика; заштиту од радијације; истраживање и развој; општи менаџмент и администрирање заштите животне средине; образовање, обучавање и информисање; дјелатности које воде у нераздјелјиве издатке и дјелатности не разврстане на другом мјесту.

Укупни расходи на заштиту животне средине исказују се у бруто износу, прије било кога поравнања које резултира из продаје нус-производа који се могу продати, уштеда или примљених субвенција.

Текући расходи су збир унутрашњих трошкова и набавки услуга везаних за заштиту животне средине. Унутрашњи трошкови укључују све текуће расходе на заштиту животне средине осим набавки услуга везаних за заштиту животне средине од других јединица. То је зброј трошкова радне снаге, употребе сировина и потрошне робе укључујући трошкове енергије и плаћање за оперативни лизинг.

2.4. Метода примарног прикупљања података

Начин прикупљања

Папирнати (штампани) упитник шаље се поштански свим извјештајним јединицама.

Рокови за прикупљање података

Прикупљање података врше ентитетски заводи за статистику и Подружница Брчко дистрикта БиХ. Упитници се шаљу 3-4 мјесеца од краја референтне године, рок за прикупљање извјештаја је половина године, а крајњи рок за контролу и контакт са извјештајним јединицама је 9 мјесеци од краја референтне године.

Узорак или попис

Узорак је дизајниран као стратификовани случајни узорак. Стратификација је описана у дијелу „Критерији за стратификацију“. Алокација је извршена узимајући у обзир информације о оцјени варијансе из СБС истраживања које се спроводило годину прије (промет, додана вриједност и лични трошкови), као и помоћних варијабли из статистичког пословног регистра (запослени и финансијски податак), те постављањем минималног прага за број јединица стратуму на сљедећим доменима:

- DOM1 – stratum тј. Entitet_2ili3cifreNACERev2_klasaBrojaZaposlenih_CensusUslov_CensusOutliers
- DOM2 – Entitet_područje_klasaBrojaZaposlenih_CensusUslov_CensusOutliers
- DOM3 – OznakaEntiteta_područje
- DOM4 – OznakaEntiteta
- DOM5 - BiH

при чему је CensusUslov ознака на основу које се одређивало да су поједини стратуми по иницијалној дефиницији ушли у ценсус стратуме, а CensusOutliers ознака census стратума који су настали примјењујући одређене услове за дефинисање стратума у дизајну узорка (нпр. стандардна девијација, промет по запосленим, предузећа са већим финансијским подацима из регистра, итд.). Кориштена је оптимална Newman-ова алокација (Bethel алокација), при чему је финална величина узорка одређена примјеном пропорционалне алокације за оне стратуме у којима је број јединица добивен Bethel-овом алокацијом био мањи од броја јединица добивених пропорционалном алокацијом.

Критерији за стратификацију

Стратификација је дефинисана узимајући у обзир територијалну припадност, ниво подручја, класе запослених и услова иницијалног ценсуса за одређене стратуме. При томе је узет ниво области за подручја КД БиХ 2010:

1. Подручје В „Вађење руда и камена“
2. Подручје С „Прерађивачка индустрија“
3. Подручје Е „Снабдијевање водом; уклањање отпадних вода, управљање отпадом те дјелатности санације животне средине“

4. Подручје F „Грађевинарство“
5. Подручје G „Трговина на велико и на мало; поправак моторних возила и мотоцикала“
6. Подручје H „Превоз и складиштење“
7. Подручје I „Дјелатности пружања смјештаја те припреме и услуживања хране (хотелијерство и угоститељство“
8. Подручје J „Информације и комуникације“ области 59,60, 61
9. Из подручја M „Стручне, научне и техничке дјелатности“ области 72, 74 и 75
10. Из подручја N „Административне и помоћне услужне дјелатности“ области 77, 79,80, 81 и 82
11. Из подручја S „Остале услужне дјелатности“ области 95 и 96,

односно ниво гране за подручја:

1. Подручје D „Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација“
2. Подручје J „Информације и комуникације“ гране 63.1 и 58.1
3. Подручје L „Пословање некретнинама“

За сва подручја осим за подручје G кориштена је класа по величини, а према броју запослених:

1. I класа 0 – 19 запослених
2. II класа 20 – 49 запослених
3. III класа 50 и више запослених

док је за подручје G „Трговина на велико и на мало; поправак моторних возила и мотоцикала“ кориштена класификација класа по величини, а према броју запослених:

1. I класа 0 – 1 запослених
2. II класа 2 - 9 запослених
3. III класа 10 – 19 запослених
4. IV класа 20 – 49 запослених
5. V класа 50 – 249 запослених
6. VI класа 250 и више запослених

Граничне вриједности и постотак узорковања

0-19 запослених лица: 38,4%

20-249 запослених лица: 100%

250+ запослених лица: 100%

Стопа одговора

За ниво БиХ стопа одговора је 68 %. Стопа одговора (одзив извјештајних јединица) по ентитетима се незнатно разликује.

Активности на повећању стопе одговора

Недостајући одговори се прво ургирају поштанским подсјетницама, а затим телефонским контактима. У случају већег неодзива извјештајних јединица које не реагују на претходне ургенције, посјећује лица регионалних статистичких канцеларија, а у случају кључних извјештајних јединица директно лица из централних канцеларија.

Периодика прикупљања података

Подаци се прикупљају годишње.

Планиране промјене у методи прикупљања података

Увођење електронских упитника са “паметним” уносом података са контролама и е-маил испоруком, уз принтане поштанске упитнике за остатак предузећа (која електронске упитнике из било којег разлога не прихваћају).

Кориштење административних података за производњу СПС статистика за предузећа са мање од 20 запослених.

2.5. Поступци компилације**Процјене за неодзив**

У фазама обраде података које се односе на едитовање и импутацију недостајућих података за предузећа која су одговорила, кориштени су завршни рачуни, као и друга статистичка истраживања чији је предмет конкретно подручје од интереса. Поред тога, у Федерацији БиХ је одрађена cold-deck импутација кориштењем наведених расположивих извора са циљем повећања квалитета података и (финалне) стопе одговора. Након тога је одрађена процјена за јединице које нису одговориле и то корекцијом иницијалних пондера узимајући у обзир финалну стопу неодговора.

Процјене за укупни популацијски ниво

Оцјена укупне популације је урађена помоћу методе калибрације. Кориштене су све доступне информације из СПР-а и то:

- Број предузећа по стратуму,
- Број запослених по стратуму
- Укупан промет по стратуму.

Иницијални пондери су израчунати као реципрочна вриједност вјероватноће избора јединице узорковања, а затим је извршено кориговање иницијалног пондера имајући у виду укупан неодзив по стратумима. Тако коригирани иницијални пондер, познати тотали кориштених помоћних информација по стратуму, као и вриједности помоћних варијабли за јединице које су одговориле, представљају улазне информације за процес калибрације.

Процесом калибрације тражимо рјешење проблема оптимизације са додатним увјетима (тражење везаног екстремума) који се може прецизирати на сљедећи начин:

$$\left\{ \begin{array}{l} \min \sum_{i \in r} d(g_i, w_i) \\ \sum_{j \in r_h} g_j = N_h \\ \sum_{j \in r_h} g_j x_j^{emp} = X_h^{emp} \\ \sum_{j \in r_h} g_j x_j^{fin} = X_h^{fin} \end{array} \right. \quad h = 1, \dots, H$$

gdje je:

- d - функција дистанце (у овом случају логаритамска)
- g_i - калибрирани пондер (који је излаз процеса калибрације)
- w_i - пондер израчунат коригирањем иницијалног пондера за укупан неодзив
- N_h - број елеманата популације у стратуму h
- r_h - одговор у стратуму h
- X_i^{emp} - број запослених из регистра за јединицу j (из одговора)
- X_i^{fin} - финансијски подаци из регистра за јединицу j (из одговора)
- X_h^{emp} - број запослених по стратуму
- X_h^{fin} - укупан приход по стратуму
- H - укупан број стратума.

Имајући у виду ниво размјене података у статистичком пословном регистру, калибрација пондера је посебно извршена на нивоу ентитета/Брчко дистрикта БиХ, који су затим кориштени за оцјене на свим доменима од интереса укључујући и ниво државе.

Упоређивање података с другим скуповима података

Поређење података се ради са подацима националних рачуна, prodcom статистиком, статистиком запослености и сл.

Третман повјерљивих података

Минимални број извјештајних јединица за које се подаци могу објављивати су три јединице. Друго правило је правило доминантности по коме се агрегиран податак не може објавити ако једна јединица судјелује са 85% и више. Изузетак од овог правила су случајеви када постоји сагласност извјештајне јединице.

Тренутно се подаци на националном нивоу објављују само агрегирани на двије цифре класификације дјелатности и по класама запослених на нивоу подручја. Заштита повјерљивости података не примјењује се у цјелости.

Планиране промјене у методу производње

Кориштење административних података за мала предузећа и истраживање за остала предузећа, а за предузетнике креирање оквира из СБР-а на основу кога ће се радити процјена СПС варијабли или креирање посебног истраживања за ову групу извјештајних јединица.

2.6. Квалитет

Оцјењивање квалитета

За праћење и оцјењивање квалитета Eurostat је прописао посебну форму извјештаја на основу кога се цијени квалитет произведених статистика. У извјештају о квалитету произведена статистика се посматра у односу на сљедеће аспекте:

- Релевантност
- Прецизност и поузданост података
- Актуалност и правовременост
- Доступност и јасноћа
- Упоредивост и кохерентност

Релевантност

Релевантност је степен у којем статистички излази задовољавају садашње и потенцијалне потребе корисника и мјера у којој су статистике (дефиниције, класификације и сл.) усаглашене са европским и међународним стандардима.

Структурне пословне статистике су усаглашене са EU regulativom 295/2008.

Прецизност и поузданост података

Прецизност и поузданост података се утврђује у свим фазама спровођења истраживања. Обављају се контроле података (логичке и математичке) приликом самог уноса података који се добију од извјештајних јединица, затим се ради статистичка анализа екстремних вриједности варијабли и њихова провјера контактом са извјештајним јединицама, на основу других статистичких извора или историјских података.

За истраживања заснована на узорку грешке се дијеле на неузорачке и узорачке. Неузорачке је веома тешко мјерити, а узорачке се исказују коефицијентом варијације за основне варијабле (број предузећа, промет, додана вриједност, средства запослених, број запослених и инвестиције у материјана средства).

Актуалност и правовременост

Актуалност статистике изражава се дужином времена између расположивости података и референтног периода на који се подаци односе.

Благовременост статистике изражава се временом кашњења публикованих података у односу на задате рокове.

Према регулативи рокови за трансмисију претходних података су 10, а коначних 18 мјесеци након завршетка референтне године.

Према Плану спровођења статистичких истраживања рок за прве резултате је 14, а за коначне 18 мјесеци након завршетка референтне године. СПС подаци су објављени према Плану публикавања Агенције за статистику БиХ.

Доступност и јасноћа

Доступност и јасноћа се изражава у једноставности приступа подацима од стране корисника, могућност кориштења једноставних процедура за добијање података у очекиваној форми и у разумном року, са потребним објашњењима.

Резултати Структурних пословних статистика се објављују у тематском билтену „Структурне пословне статистике“ и доступни су на веб страници Агенције за статистику БиХ.

Упоредивост и кохерентност

Упоредивост података има за циљ да измјери утицај различитих концепата и дефиниција, које су примијењене у истраживању. Упоредивост се изражава на основу двије подкомпоненте и то:

- упоредивост са другим земљама и
- упоредивост у времену

Упоредивост података са подацима других земаља се постиже прихваћањем основних принципа и дефиниција из регулатива ЕС.

Упоредивост у времену се постиже кориштењем исте методологије, дефиниција и концепата у спровођењу истраживања током одређеног низа година.

Структурне пословне статистике за Босну и Херцеговину се производе од 2010. године уз примјену исте методологије и дефиниције варијабли и индикатора су усклађене са ЕУ дефиницијама.

Кохерентност статистике се исказује у њеној адекватности за употребу за разне кориснике. Подаци Структурних пословних статистика се упоређују са подацима из других статистика, као што су подаци из националних рачуна, prodcom статистике, статистиком запослености итд.

Потпуна упоредивост није могућа због различитих дефиниција појединих варијабли (додана вриједност по цијенама фактора у СПС-у а национални рачуни по базним цијенама) и различитих јединица посматрања (prodcom статистика прати јединице хомогене производње, а СПС статистика предузеће).

Метода обрачуна коефицијента варијације

Кратак опис критерија квалитета који се узимају у обзир за потребе земље

Контролу и уређивање података обављају ентитетски заводи.

У апликацију за унос података која је јединствена за све три статистичке институције уграђен је сет контрола којима се провјерава комплетност, тачност и логичност података на нивоу основног субјекта. Грешке се коригују контактом са извјештајном јединицом или користећи неки други извор. Након тога се обавља статистичка анализа варијабли и индикатора кроз коју се утврђују екстремне вриједности (спољне вриједности) које се листају и провјеравају. За утврђивање outliers користе се сљедећи индикатори: промет по запосленом лицу, додана вриједност по запосленом лицу, трошкови рада по запосленику, учешће бруто оперативног вишка у промету, учешће бруто оперативног вишка у доданој

вриједности, инвестиције по запосленом лицу и учешће додане вриједности у вриједности производње. За утврђивање outliers користи се алгоритам Hidioglou- Berthelot у програмском окружењу „R“.

Обрачун коефицијента варијације

Оцјена варијансе је извршена користећи пакет „survey“ програмског окружења R, узимајући као основу полазни дизајн узорка, како је описан у дијелу „Узорак или попис“. Имајући у виду да је калибрација извршена посебно за ентитете и Брчко дистрикт БиХ, помоћне варијабле нису директно искориштене у оцјенама варијансе за домене који се односе на државу (односно ниво БиХ), што је резултовало нешто ширим интервалима повјерења за оцјене параметара који се односе на те домене.

2.7. Дисеминација

Назив штампаних публикација

Годишње саопштење: Структурне пословне статистике - прелиминарни резултати

Тематски билтен: Структурне пословне статистике – коначни резултати

Босна и Херцеговина у бројевима: обухвата кратак преглед годишњих података за Босну и Херцеговину, укључујући Структурне пословне статистике. Наведене публикације на нивоу Босне и Херцеговине се издају у четири језичке варијанте. Ентитетске статистичке институције, поред годишњих саопштења, припремају и објављују периодичне и годишње публикације које, између осталих података, објављују и податке о структурним пословним статистикама.

Назив електронске дисеминације

Све наведене публикације су расположиве на web страници Агенције за статистику БиХ (www.bhas.ba) и web страницама ентитетских завода (www.fzs.ba и www.rzs.rs.ba).

Опис произведених стандардних табела

Стандардне табеле обухватају основне структурне варијабле (број предузећа, број запослених, промет, вриједност производње, додана вриједност, трошкови запосленика, бруто оперативни вишак и укупне набавке) и индикаторе (промет по запосленом лицу, додана вриједност по запосленом лицу, учешће додане вриједности у вриједности производње, просјечни трошкови рада по запосленику, бруто оперативна стопа). Све варијабле и индикатори за Босну и Херцеговину се публикују по подручјима и областима и по сљедећим класама запослених:

- Мала предузећа (0 до 49 запослених),
- Средња предузећа (50 до 249 запослених) и
- Велика предузећа (250 и више запослених).

Рокови у којима се подаци објављују

Прелиминарни подаци се публикују 14 мјесеци, а коначни 18 мјесеци од краја референтне године.

Третман повјерљивих података

Не користимо заштиту у публикацијама.

Планиране промјене метода дисеминације

Планира се израда мета података у Агенцији за статистику БиХ, и у оквиру тога и за структурне пословне статистике.

2.8. Трансмисија података Еуростату

Босна и Херцеговина није обавезна достављати податке Еуростату, иако се процјена статистичког система земаља кандидата и потенцијалних кандидата врши на основу података који се достављају Еуростату.

Трансмисија података Еуростату врши се у прописаном формату. Припрема се прва трансмисија СПС података за 2011. и наставиће се у будућности. Након обављене трансмисије података земље су обавезне да доставе извјештај о квалитету у тачно дефинисаној форми.